Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2025/5141

28.10.2025

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité

Goede praktijkvoorbeelden van participatieprocessen met het oog op de EU-dialoog met het maatschappelijk middenveld

(initiatiefadvies)

(C/2025/5141)

Rapporteur: **Arnaud SCHWARTZ**

Adviseur	Matteo VESPA (adviseur van de rapporteur, groep III) Ruairí FITZGERALD (adviseur, groep II)
Besluit van de voltallige vergadering	19.9.2024
Rechtsgrond	Artikel 52, lid 2, van het reglement van orde
Bevoegde afdeling	Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Burgerschap
Goedkeuring door de afdeling	27.6.2025
Goedkeuring door de voltallige vergadering	16.7.2025
Zitting nr.	598
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	183/3/5

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. Met de niet-aflatende inzet van het maatschappelijk middenveld om de participatie van burgers en actief burgerschap te stimuleren, de dialoog met het maatschappelijk middenveld op gang te brengen, de mensenrechten te verdedigen en democratische praktijken te bevorderen, wordt een bijdrage van onschatbaar belang geleverd aan de kracht, de weerbaarheid en de legitimiteit van de EU ([1]).

1.2. Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) wijst erop dat de specifieke rol van de organisaties van sociale partners in de structuren en processen van de sociale dialoog ten volle erkend en geëerbiedigd moet worden. Tegelijk zij erkend dat de dialoog met het maatschappelijk middenveld, waarbij een groter aantal belanghebbenden over een breder scala aan onderwerpen betrokken is, een afzonderlijk proces is. Dit onderscheid moet ook worden gemaakt in de steun voor capaciteitsopbouw voor de sociale partners en het maatschappelijk middenveld in ruimere zin ([2]).

1.3. In een context van manifeste geopolitieke, economische, sociale en ecologische crises, plus digitale uitdagingen, dringt het EESC er bij de EU-instellingen en de lidstaten op aan gevolg te geven aan zijn eerdere voorstellen ten aanzien van de sociale dialoog en de dialoog met het maatschappelijk middenveld en individuele burgers in het algemeen bij de democratie te betrekken.

([1]) Bijdrage van het EESC aan het werkprogramma van de Europese Commissie voor 2025: https://www.eesc.europa.eu/en/documents/resolution/european-economic-and-social-committee-contribution-2025-european-commission-work-programme-all-languages.

([2]) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over het voorstel voor een aanbeveling van de Raad over de versterking van de sociale dialoog in de Europese Unie (COM(2023) 38 final — 2023/0012 (NLE)), en over de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de versterking van de sociale dialoog in de Europese Unie: het volledige potentieel van de sociale dialoog benutten om de transities in goede banen te leiden (COM(2023) 40 final) (PB C 228 van 29.6.2023, blz. 87), paragraaf 1.7.

1.4. Daarnaast roept het EESC de EU-instellingen op om nut te trekken uit de aanvullende elementen die de dialoog met het maatschappelijk middenveld biedt en die in dit initiatiefadvies worden beschreven.

1.5. Op basis van de toezegging van de Europese Commissie om *haar banden met maatschappelijke organisaties aan te halen* is het EESC van plan om nauw samen te werken met de Europese Commissie bij de oprichting, het beheer en de exploitatie van een platform voor het maatschappelijk middenveld.

1.6. Het EESC, dat bij het Verdrag is opgericht als adviesorgaan van de EU, dat is samengesteld uit vertegenwoordigers van werkgevers-, werknemers- en maatschappelijke organisaties en dat als "huis van het maatschappelijk middenveld" fungeert, stelt voor dat het dit platform onder zijn hoede neemt. Er is een speciale ad-hocgroep van EESC-leden opgericht om de betrokkenheid van het EESC bij het platform uit te bouwen.

1.7. Met de steun van de EU-instellingen zou het EESC ook kunnen fungeren als hub voor en bewaker van de publieke participatie en de participatie van het maatschappelijk middenveld, door het effect van raadplegingen door de Commissie en andere instellingen te vergroten en onder zijn leden en het Europees maatschappelijk middenveld in het algemeen systematisch input over zijn adviezen en over belangrijke prioriteiten en beleidsmaatregelen op de Europese politieke agenda te verzamelen ([3]).

1.8. Bovendien benadrukt het EESC dat zijn voorstellen voortbouwen op het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) en het eindverslag van de Conferentie over de toekomst van Europa van 9 mei 2022, waarin er uitdrukkelijk voor wordt gepleit het EESC een krachtigere institutionele rol te laten spelen en in staat te stellen op te treden als facilitator van activiteiten op het gebied van participatiedemocratie, zoals een gestructureerde dialoog met het maatschappelijk middenveld.

2. **Algemene opmerkingen**

2.1. Het maatschappelijk middenveld komt een sleutelrol toe bij het faciliteren van de participatie en het verwoorden van de aspiraties van het hele scala aan individuele personen en maatschappelijke groeperingen in de democratische besluitvorming. Participatie van het maatschappelijk middenveld is een cruciale component van de Europese democratie, niet alleen als voorwaarde voor de legitimiteit van het EU-beleid maar ook als instrument om ervoor te zorgen dat het beleid en de wetten die op Europees niveau worden opgesteld, zijn afgestemd op de situaties en behoeften van eenieder op wie dit beleid van invloed is. Dialoog tussen instellingen en het maatschappelijk middenveld is een belangrijk instrument om het vertrouwen van mensen in de democratie op te bouwen.

2.2. Als adviesorgaan met een mandaat uit hoofde van het VWEU ([4]) beschikt het EESC over specifieke deskundigheid en vormt het een uniek, permanent forum voor de dialoog met het maatschappelijk middenveld, waar oplossingen worden aangedragen op basis van consensus tussen vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers en andere maatschappelijke organisaties ([5]). De leden beschikken over een mandaat van hun respectieve organisaties ([6]) en vertegenwoordigen ongeveer 90 miljoen mensen uit alle lagen van de bevolking.

2.3. Het EESC draagt al tientallen jaren bij aan de ontwikkeling van de dialoog met het maatschappelijk middenveld ([7]), die is vastgelegd in artikel 11, de leden 1 en 2, van het Verdrag van Lissabon. Het EESC heeft onlangs opgemerkt ([8]) dat Civil Society Europe heeft opgeroepen tot een verschuiving in de richting van een meer geformaliseerd en gestructureerd kader voor de EU-dialoog met het maatschappelijk middenveld ([9]).

([3]) Verbindingsgroep van het EESC, "Dialogue Cycle 2024 on A European Strategy for Civil Society — Reflection Paper": https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/2025-01/reflection_paper_on_a_european_strategy_for_civil_society_fin_eesc-2024-04653-00-00-info-edi.pdf.

([4]) Artikelen 300-304 VWEU.

([5]) Artikel 300, lid 2, VWEU.

([6]) PB C 349 van 29.9.2023, paragraaf 4.5 en Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over perspectieven voor de versterking van de burgerdialoog en de participatiedemocratie in de EU (verkennend advies op verzoek van het Belgische voorzitterschap) (PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj), paragraaf 1.8.

([7]) Compendium van het EESC over participatiedemocratie, 2020: https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/participatory-democracy-success-story-written-eesc.

([8]) PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, paragraaf 3.8.

([9]) Open brief van Civil Society Europe aan de voorzitter van de Europese Commissie, 2022: https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/participatory-democracy-success-story-written-eesc. De sociale partners hebben hier niet aan deelgenomen.

2.4. Het EESC heeft tevens de EU-instellingen opgeroepen het voortouw te nemen bij de ontwikkeling van een strategie voor het maatschappelijk middenveld ([10]), met een duidelijk actieplan. Op verzoek van het Belgische voorzitterschap heeft het EESC onlangs onderzocht hoe de civiele dialoog kan worden versterkt, en uit welke elementen een kader moet bestaan dat de rechtstreekse participatie van burgers en de dialoog met intermediaire instanties, zowel op Europees als op nationaal niveau, een grotere impuls kan geven ([11]).

2.5. In aansluiting op eerdere werkzaamheden van het EESC ter zake ([12]) worden in dit advies de belangrijkste kenmerken geschetst van een kader dat de dialoog met het maatschappelijk middenveld op EU-niveau een grotere impuls kan geven, uitgaande van het VWEU en goede praktijken.

3. **Doel van de dialoog met het maatschappelijk middenveld**

3.1. De dialoog met het maatschappelijk middenveld moet een permanente, gestructureerde, gelijkwaardige en betekenisvolle interactie zijn tussen instellingen en het maatschappelijk middenveld, bedoeld om adequaat beleid tot stand te brengen dat vervolgens geïmplementeerd en geëvalueerd wordt.

3.2. Voortbouwend op de aanbevelingen van de Conferentie over de toekomst van Europa moet de speciale rol van het EESC als institutionele hoeder van de procedures voor de raadpleging van het maatschappelijk middenveld en de dialoog met het maatschappelijk middenveld in het algemeen benadrukt en verbeterd worden, zoals het EESC ook in zijn advies over burgerpanels ([13]) heeft aangegeven.

3.3. De dialoog met het maatschappelijk middenveld moet ook inclusief, transparant en resultaatgericht zijn, een substantiële uitwisseling van informatie, expertise en ervaring mogelijk maken en ruimte bieden voor feedback. De dialoog houdt in dat overheden en maatschappelijk middenveld samen oplossingen bedenken en duurzame partnerschappen aangaan. Deze dialoog moet plaatsvinden op alle niveaus en in alle stadia van de politieke besluitvormingscyclus, van het vaststellen van de agenda en het bepalen van standpunten en prioriteiten tot de evaluatie. De dialoog met het maatschappelijk middenveld moet ervoor zorgen dat bij beleidsbeslissingen rekening wordt gehouden met de behoeften van degenen die de gevolgen van deze beslissingen ondervinden, met name groepen in kwetsbare situaties en de meest gemarginaliseerde groepen, zodat hun deelname aan het beleidsvormingsproces en de doeltreffendheid van de aangenomen maatregelen gewaarborgd worden.

3.4. Bij de EU-dialoog met het maatschappelijk middenveld moeten sowieso maatschappelijke organisaties op EU-niveau worden betrokken. In 2004 heeft het EESC de verbindingsgroep opgericht — waarmee een model wordt verschaft voor andere EU-organen — om ten aanzien van horizontale thema's van gemeenschappelijk belang een kader te verschaffen voor dialoog en samenwerking tussen het EESC en Europese maatschappelijke organisaties en netwerken. De groep onderhoudt contacten over transversale kwesties van gemeenschappelijk belang. Ze biedt Europese koepelorganisaties uit het maatschappelijk middenveld ([14]) een unieke institutionele structuur die dialoog mogelijk maakt en de participatiedemocratie bevordert. De verbindingsgroep fungeert voor de deelnemende maatschappelijke organisaties als kanaal om de EU-agenda en -besluitvormingsprocessen te bespreken en te beïnvloeden (op grond van artikel 11 VEU) ([15]).

([10]) Bijdrage van het EESC aan het werkprogramma van de Europese Commissie voor 2025, paragraaf 6.7: https://www.eesc.europa.eu/en/documents/resolution/european-economic-and-social-committee-contribution-2025-european-commission-work-programme-all-languages.

([11]) PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj.

([12]) Met name PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité — Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de verdediging van de democratie (COM(2023) 630 final) — Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1024/2012 en (EU) 2018/1724 wat betreft bepaalde voorschriften van Richtlijn (EU) XXXX/XXXX (COM(2023) 636 final) — Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van geharmoniseerde voorschriften voor de interne markt betreffende de transparantie van namens derde landen uitgevoerde belangvertegenwoordigingsactiviteiten en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 (COM(2023) 637 final) (PB C, C/2024/4061, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4061/oj, PB C 349 van 29.9.2023, blz. 69), PB C 228 van 29.6.2023, blz. 87).

([13]) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over manieren om met beoogde doelgroepen samen te werken en de uitkomsten van burgerpanels doeltreffend te gebruiken (initiatiefadvies) (PB C 349 van 29.9.2023, blz. 69) en Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité — Onevenwichtigheden in de sociale bescherming in het algemeen en meer specifiek met betrekking tot nieuwe vormen van werk en atypische werknemers (initiatiefadvies) (PB C, C/2025/106, 10.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/106/oj), paragraaf 5.9.

([14]) De Europese organisaties van sociale partners maken geen deel uit van de verbindingsgroep: Civil society organisations/Sociétés civiles organisées, EESC: https://www.eesc.europa.eu/en/sections-other-bodies/other/liaison-group/organisation/civil-society-organisations-societes-civiles-organisees.

([15]) PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, paragraaf 2.4.

3.5. De EU-instellingen zijn wettelijk verplicht om artikel 11 VEU op EU-niveau voortdurend en doeltreffend ten uitvoer te leggen ([16]), zoals ook wordt benadrukt in de recente discussienota van de verbindingsgroep over een Europese strategie voor het maatschappelijk middenveld ([17]). Op grond van artikel 11 VEU zijn de EU-instellingen wettelijk verplicht om op EU-niveau een open, transparante en regelmatige dialoog met representatieve organisaties en het maatschappelijk middenveld te voeren. Het ontbreekt echter aan richtsnoeren voor de wijze waarop het maatschappelijk middenveld deze betekenisvolle dialoog met de EU-instellingen kan aangaan ([18]).

3.6. Het EESC acht het van essentieel belang dat in alle EU-instellingen bepaalde normen worden toegepast om echt werk te maken van artikel 11 VEU. Hierbij valt te denken aan kwesties zoals de betekenis van de dialoog met het maatschappelijk middenveld, de resultaatgerichtheid ervan, de regelmaat en timing van activiteiten, het delen van de beleidsagenda en -prioriteiten, het betrekken van kwetsbare groepen, alsook feedback en resultaten. Deze strategie biedt reële mogelijkheden om de implementatie van Europese beleidsmaatregelen in het dagelijks leven van de burgers te verbeteren. Voorts zou een betere tenuitvoerlegging van artikel 11 VEU, teneinde maatschappelijke organisaties meer bij het EU-beleidsvormingsproces te betrekken en de rol van het EESC te versterken, tot gerichtere en doeltreffendere beleidsmaatregelen leiden ([19]).

3.7. Deelnemers aan de dialoog moeten vertegenwoordigers zijn die zijn afgevaardigd door het maatschappelijk middenveld. Nationale en regionale maatschappelijke organisaties hebben zich van oudsher verenigd als leden van netwerken en EU-koepelorganisaties voor interactie met EU-instellingen. Deze transnationale samenwerking is door het Europees Parlement en later de Europese Commissie via verschillende financieringsprogramma's ondersteund om democratische participatie en beter bestuur te waarborgen, de kloof tussen burgers en EU-instellingen te helpen overbruggen en een evenwicht met private belangen tot stand te brengen.

3.8. De dialoog met het maatschappelijk middenveld sluit de deelname van maatschappelijke organisaties aan overleg- en beleidsvormingsfora, samen met andere belangrijke actoren, zoals denktanks, onderzoeksinstituten en andere organisaties van belanghebbenden, niet uit. De dialoog moet de huidige praktijken voor het betrekken van belanghebbenden, zoals uiteengezet in het kader voor betere regelgeving, eerder aanvullen dan vervangen, en input opleveren om de transparantie, feedback en follow-up te verbeteren.

3.9. Het EESC dringt opnieuw ([20]) aan op een alomvattende strategie voor een dialoog met het maatschappelijk middenveld, die moet uitmonden in een actieplan. In zijn advies over versterking van de burgerdialoog en de participatiedemocratie in de EU stelde het EESC voor dat een van de pijlers van de strategie onderdeel zou uitmaken van het Europese pakket voor de verdediging van de democratie. Dit voorstel is nog altijd relevant en moet worden meegenomen in het komende voorstel voor een Europees schild voor de democratie. Daarnaast zou in de strategie kunnen worden aangestuurd op een interinstitutioneel akkoord tussen de EU-instellingen over acties en de *bijbehorende middelen*, zoals gevraagd door groep III van het EESC en een aantal netwerken, organisaties en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld ([21]). Het EESC zou dit kunnen faciliteren en de netwerken van het maatschappelijk middenveld op EU-niveau zouden erbij betrokken kunnen worden. De strategie zou een eerste stap zijn richting versterking van de rol van maatschappelijke organisaties en verdere ontwikkeling van de dialoog met hen ([22]).

3.10. De Commissie heeft zich ertoe verbonden om de banden met het maatschappelijk middenveld op het vlak van democratie, de rechtsstaat en aanverwante kwesties aan te halen, een platform voor het maatschappelijk middenveld op te zetten om een meer stelselmatige dialoog met het maatschappelijk middenveld te ondersteunen, en zich in te zetten voor een betere bescherming van het maatschappelijk middenveld, activisten en mensenrechtenactivisten ([23]).

3.11. Als adviesorgaan van de EU dat beschikt over een mandaat uit hoofde van de Verdragen en dat is samengesteld uit vertegenwoordigers van werkgevers-, werknemers- en andere maatschappelijke organisaties dringt het Comité er bij de Commissie op aan het EESC het platform van het maatschappelijk middenveld onder zijn hoede te laten nemen en de oprichting, de exploitatie en het beheer ervan het platform voor het maatschappelijk middenveld te laten faciliteren, en het EESC daartoe de nodige extra middelen ter beschikking te stellen.

([16]) PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, paragraaf 5.3.
([17]) https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/news/civil-society-organisations-call-eu-civil-society-strategy.
([18]) Verbindingsgroep van het EESC, "Dialogue Cycle 2024 on A European Strategy for Civil Society — Reflection Paper".
([19]) PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, paragraaf 1.9.
([20]) PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, paragraaf 1.5.
([21]) https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/2024-01/OpenLetter_EN_updated.pdf.
([22]) PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, paragraaf 1.5.
([23]) Opdrachtbrief aan commissaris McGrath: https://commission.europa.eu/document/download/27636865-211e-46fe-97fb-582b514c78f9_en?filename=mission-letter-mcgrath.pdf.

3.12. Zoals het EESC eerder heeft gesteld, moet de specifieke rol van de organisaties van sociale partners in de structuren en processen van de sociale dialoog ten volle erkend, geëerbiedigd en bevorderd worden. Tegelijk erkent het dat de dialoog met het maatschappelijk middenveld, waarbij een groter aantal belanghebbenden betrokken is en een breder scala aan onderwerpen aan de orde komt, een afzonderlijk proces is ([24]). Discussies en acties in het kader van de dialoog met het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van een platform van het maatschappelijk middenveld, mogen de sociale dialoog en de rol en prerogatieven van de sociale partners, zoals vastgelegd in de Verdragen, niet ondermijnen, uithollen of verstoren. De sociale dialoog mag niet ondermijnd worden, maar moet juist worden versterkt.

4. **De weg vrijmaken voor een kader dat de dialoog met het maatschappelijk middenveld op EU-niveau een grotere impuls kan geven**

4.1. Het huidige EU-kader voor de dialoog met het maatschappelijk middenveld ([25]) omvat zowel de "verticale" dimensie (sectorspecifieke dialoog tussen maatschappelijke organisaties en hun partners binnen de wetgevende en uitvoerende autoriteiten over specifiek beleid) als de "transversale" dimensie (gestructureerde en regelmatige dialoog tussen de EU-instellingen of hun nationale tegenhangers en het maatschappelijk middenveld over de ontwikkeling van de EU en haar horizontale beleid). De EU-dialoog met het maatschappelijk middenveld betreft zowel specifieke beleidsterreinen als algemene (politieke) beleidslijnen zoals het jaarlijkse werkprogramma van de Europese Commissie.

4.2. In dit verband en om hen te helpen samen met het maatschappelijk middenveld een Europees kader te creëren dat de dialoog met het maatschappelijk middenveld op EU-niveau een grotere impuls kan geven, vestigt het EESC de aandacht van de EU-instellingen op de volgende praktijkvoorbeelden van succesvolle participatieprocessen in de lidstaten:

4.2.1. In Frankrijk is de Nationale Commissie voor het publieke debat (CNDP) ([26]) een onafhankelijke autoriteit die het recht van het publiek op informatie en participatie bij de ontwikkeling van projecten en overheidsbeleid met gevolgen voor het milieu waarborgt. Door al van meet af aan te interveniëren en niet alleen naar het "hoe" maar ook naar het "waarom" te vragen kunnen beslissingen worden beïnvloed.

4.2.2. In Italië is in artikel 118 van de grondwet vastgelegd dat burgers het recht hebben om autonome initiatieven te nemen op het gebied van activiteiten van algemeen belang, op gelijke voet met overheidsinstellingen. Dit subsidiariteitsbeginsel wordt weerspiegeld in lokale regelgeving over gedeeld bestuur, al blijft de toepassing ervan complex en wordt het beginsel uiteenlopend geïnterpreteerd ([27]).

4.2.3. In Ierland worden "strategische beleidskwesties met betrekking tot duurzame economische, sociale en milieuontwikkeling" geanalyseerd door de nationale sociaal-economische raad (NESC) ([28]), die daarover verslag uitbrengt aan de regering. Het "sociaal partnerschap" van het NESC telt vijf pijlers: vakbonden, bedrijfs- en werkgeversorganisaties, landbouw- en boerenorganisaties, de gemeenschaps- en vrijwilligerssector en de milieupijler.

4.2.4. In Letland hebben de regering en meer dan 500 organisaties in 2005 een memorandum van samenwerking ([29]) ondertekend waarmee de dialoog met het maatschappelijk middenveld werd opgericht. De dialoog met het maatschappelijk middenveld begint nu een belangrijke coördinerende rol te spelen, met werkgroepen, arbitragemogelijkheden en een portaal dat gewijd is aan openbare besluiten. Maatschappelijke organisaties nemen ook deel aan een jaarlijks parlementair forum, open dagen en het opstellen van het verslag over buitenlandse en Europese aangelegenheden. Alle documenten zijn online beschikbaar en vergaderingen vinden vaak in hybride vorm plaats zodat regio's gemakkelijker kunnen deelnemen.

4.2.5. In Nederland is de Klimaatraad ([30]) het adviesorgaan dat verantwoordelijk was voor de ontwikkeling van het Nationaal Klimaatakkoord in 2018-2019. Het bracht vertegenwoordigers van de economische sectoren, maatschappelijke organisaties en lokale overheden samen onder leiding van de regering. In het in 2019 gepresenteerde akkoord wordt benadrukt dat de energietransitie onomkeerbaar is en een krachtige politieke commitment noodzakelijk is.

([24]) PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, paragraaf 1.4.
([25]) Zie bijv. het advies "Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over perspectieven voor de versterking van de burgerdialoog en de participatiedemocratie in de EU (verkennend advies op verzoek van het Belgische voorzitterschap) (PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj), par. 3.5.
([26]) www.debatpublic.fr.
([27]) www.labsus.org/2024/03/unutopia-realizzata-dieci-anni-dopo.
([28]) www.ihrec.ie.
([29]) www.icnl.org/wp-content/uploads/Latvia_memo.pdf.
([30]) www.klimaatakkoord.nl.

4.2.6. In Zweden ([31]) is de samenwerking tussen de overheid en het maatschappelijk middenveld gestructureerd rond dialoogplatforms en strategische partnerschappen die gericht zijn op het vergroten van de burgerparticipatie in de publieke beleidsvorming. Bij de crisisparaatheid speelt iedereen een belangrijke rol, van de individuele burger tot het lokale en het nationale niveau.

5. **Opzet binnen elke EU-instelling**

5.1. Dankzij de adviserende rol van het EESC wordt het Europese maatschappelijk middenveld in staat gesteld om deel te nemen aan het besluitvormingsproces van de Europese Unie, en zo de Europese gedachte te ondersteunen en het vertrouwen van het publiek in Europa te helpen vergroten ([32]).

5.2. De dialoog met het maatschappelijk middenveld zou met de drie belangrijkste EU-instellingen moeten worden opgezet naar gelang van hun respectieve structuren en doelstellingen. Hieronder volgen enkele maatregelen die kunnen worden genomen.

5.3. Europees Parlement — naast benoeming van een ondervoorzitter die belast is met het opzetten van een gestructureerde dialoog met het maatschappelijk middenveld, zouden er binnen het secretariaat van elke parlementaire commissie steunpunten voor deze dialoog kunnen komen, alsook een jaarlijkse dialoog met representatieve organisaties in deze commissies en een jaarlijkse dialoog met het maatschappelijk middenveld over belangrijke onderwerpen die in het Parlement worden besproken, ter ondersteuning van de interactie tussen rapporteurs en maatschappelijke organisaties.

5.4. Europese Commissie — het volgende zou moeten worden opgezet: richtsnoeren voor de dialoog met het maatschappelijk middenveld binnen de verschillende directoraten-generaal; een werkgroep voor de dialoog met het maatschappelijk middenveld, met leden uit verschillende DG's; opleidingscursussen over de dialoog met het maatschappelijk middenveld; en, zoals eerder voorgesteld, een platform voor maatschappelijke organisaties onder de hoede van het EESC. In dit licht heeft het bureau van het EESC in april 2025 besloten een speciale groep van EESC-leden op te richten om de betrokkenheid van het EESC bij het platform verder te uit te werken.

5.5. Raad — De Raad zou moeten bekijken hoe zijn systematisch overleg met het maatschappelijke middenveld over zijn wetgevings- en beleidswerkzaamheden georganiseerd is. Deze raadplegingen kunnen bijvoorbeeld behelzen dat maatschappelijke organisaties worden uitgenodigd voor vergaderingen van werkgroepen van de Raad. Bovendien kunnen de roulerende voorzitterschappen van de Raad vergaderingen met maatschappelijke organisaties organiseren over de prioriteiten van de Raadsvoorzitters ([33]).

6. **Het EESC en de dialoog met het maatschappelijk middenveld**

6.1. Als adviesorgaan bestaande uit vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers en andere maatschappelijke organisaties speelt het EESC een sleutelrol bij het waarborgen en bevorderen van de dialoog met het maatschappelijk middenveld.

6.2. De huidige praktijken om het maatschappelijk middenveld van de EU bij de werkzaamheden van het EESC te betrekken, zullen worden voortgezet. Dit geldt met name voor de verbindingsgroep, de organisatie van hoorzittingen met het maatschappelijk middenveld, bijdragen aan het opstellen van EESC-adviezen, de jeugdtest, het uitnodigen van maatschappelijke organisaties om tijdens zittingen het woord te voeren, en de jaarlijkse Week van het maatschappelijk middenveld.

6.3. Naar aanleiding van de routekaart die het ngo-forum in 2015 in Riga heeft aangenomen, heeft de verbindingsgroep van het EESC in 2018 een actieplan opgesteld voor de toepassing van de artikelen 11, de leden 1 en 2, van het Verdrag. Een van de voorstellen betrof de oprichting van een Europese waarnemingspost voor de dialoog met het maatschappelijk middenveld. Het EESC neemt nota van dit verzoek ([34]).

([31]) www.nodsverige.se/english/.

([32]) Uit een nieuwe Eurobarometer-enquête blijkt dat het vertrouwen in de EU ongekend groot is: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_6126.

([33]) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over perspectieven voor de versterking van de burgerdialoog en de participatiedemocratie in de EU (verkennend advies op verzoek van het Belgische voorzitterschap) (PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

([34]) PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, paragraaf 1.11.

6.4. Tot slot herhaalt het EESC het pleidooi dat het in zijn advies over perspectieven voor de versterking van de burgerdialoog en de participatiedemocratie in de EU heeft gehouden voor een strategie voor de dialoog die uitmondt in een actieplan dat een pijler moet omvatten als onderdeel van het voorstel voor een schild voor de Europese democratie.

Brussel, 16 juli 2025.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Oliver RÖPKE